

Enkolpion

Ötvösgyűjtemény

Leltári szám:	69.377.1
Készítés ideje:	18. SZÁZAD 1751
Készítés helye:	Athosz-hegy; Oroszország (feltehetően)
Anyag:	ezüst; puszpángfa
Technika:	faragott; részben aranyozott; vésett díszítés
Méretek:	hosszúság: 6,5 cm szélesség: 4,8 cm súly: 75 g

A két kisméretű, áttört puszpángfaragvány minden bizonnyal az Áthosz valamelyik monostorában készült a 18. század első felében. A finom megmunkálású ezüsttok korát a hátoldalán olvasható 1751-es évszám határozza meg. Az ezüstelem felső oldalát vésett ábrázolás díszíti: dombon emelkedő kettős kereszt, amelynek alsó, rövidebb szára ferde a kereszt két oldalán Krisztus szenvedésének eszközei, a nád és a lándzsa láthatók. A kereszt tetején a Jézust „nevesítő” tábla feliratának szláv verziója olvasható: ?.?.?.?. A kereszt szárainál Jézus Krisztus nevének rövidítése (IC XC) és cirill betűvel a „?IKA” (azaz nika) felirat olvasható, amelyek együttesen azt jelentik: Jézus Krisztus győz. Az ezüsttokot úgy alakították ki, hogy a két faragványt egy-egy hasáb alakú elembe helyezték, amelyek belsejét aranyozták, a faragványok így arany háttér előtt jelennek meg. A tok belső oldalait a faragványokhoz igazodva levél alakúra vágta, majd a nyílás körüli részeket különböző szentek ornamentikával keretezett, vésett ábrázolásaival díszítették.

Az ezüsttok barokkos, nyugatias stílusa alapján inkább orosz területen, mintsem a Balkánon készülhetett.

A baloldalon szőlőindából formált ornamentikában az Istenszülő Szűz Mária áll, kezében a gyermek Jézust tartja, míg körülötte az istenős királyok és próféták félalakos ábrázolásai jelennek meg medalionokban, összesen tizenkettő. A kompozíció alján Jessze szendergő alakja látható, akinek törzséből Jézus is származik.

A faragványt övező ezüstlap négy sarkában, koszorúval övezett medalionokban katonaszentek vannak. A bal felső sarokban Szaloniki Szent Demeter nagyvőrtanú, a többiben pedig további harcosszentek, a három Szent Tivadar nagyvőrtanú ábrázolásai láthatók.

A jobboldalon a levélforma középtengelyében Jézus Krisztus áll, jobbával áld, baljában csukott Evangélium. A tizenkét apostol medalionokba helyezett portréja övezi. Az ezüstkeret négy sarkán a négy evangélista vésett portréja látható.

Irodalom

- Szerk.: Koltai András: *Hitre, tudásra*. Budapesti Történeti Múzeum, Vármúzeum, Budapest, 2019. - p. 64. (Terdik Szilveszter)
- Terdik Szilveszter: "Athonite" miniature carvings at the Museum of Applied Arts. *Ars Decorativa*, 2016. 2016. - és Nr. 6. kép
- főszerkesztő: Kiss Éva: "Áthoszi" miniatűr faragványok. Kiállítás az iparművészeti Múzeumban. *Magyar Iparművészet*, 2015/7. NMKK Alapítványa, Budapest, 2015. - p. 36-39. (Terdik Szilveszter)

